

Olavi Tupamäki
Ersintie 13 A
02700 KAUNIAINEN

1/3

KANTELU

Arvostelehte oikeuskanslerille 29.4.2014 osoittamassanne kirjoituksessa Energiaviraston menettelyä koskien sähkömarkkinalain 57 §:n tulkintaa valvontatilanteessa. Näkemyksenne mukaan myös lain kirjoittaja on ollut huolimatton. Toivotte, että oikeuskansleri saattaa sähkömarkkinalain oikeaan tulkintaan niin, että se tekee sähkön tasalaskutuksen mahdolliseksi sitä haluaville kuluttajille.

SELVITYS

Olen pyytänyt Energiavirastolta Teidän kanteluasianne ja toisen oikeuskanslerinvirastossa viireillä olevan kanteluasian käsittelemiseksi selvityksen. Energiavirasto on antanut 17.6.2015 päivätyn lausunnon asiassa.

Jäljennös lausunnosta lähetetään Teille tiedoksi tämän vastauksen liitteenä.

RATKAISU

Sähkömarkkinalain (588/2013) 57 §:n 2 momentin mukaan jakeluverkonhaltijan on tarjottava kuluttajille erilaisia maksutapoja sähkönjakelun laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehtoisissa ei saa olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voidaan huomioda eri maksutapojen tarjoamisesta jakeluverkonhaltijalle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot. Jos jakeluverkonhaltija tarjoaa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, on järjestelmän heijastettava riittävästi kuluttajan arvioitua todennäköistä vuotuista sähkönkulutusta. Vastaava sähkön vähittäismyyntin maksutapoja koskeva säännös on sähkömarkkinalain 69 §:n 3 momentissa. Sähkömarkkinalain 57 §:n 2 momentti on siirretty lailla 1430/2014 samansisältöiseksi 57 a §:ksi ja vastaavasti 69 §:n 3 momentti samansisältöiseksi 69 a §:ksi, jotka tulevat voimaan 1.1.2016.

Sähkömarkkinalakia koskevassa hallituksen esityksessä ehdotettiin lain 57 §:n 2 momenttiin ja 69 §:n 3 momenttiin säännöksiä, joiden mukaan maksutapoina olisi ollut tarjottava ainakin laskutusjakson mukaiseen kulutukseen perustuva vaihtoehto sekä kuluttajan arvioituun todennäköiseen vuotuisen sähkönkulutukseen perustuva tasasuuruisiin maksueriin perustuva vaihtoehto. Ehdotuksen tavoitteena oli lisätä asiakkaiden valinnanvapautta laskujen maksamisessa ja

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

poistaa sähköyhtiöiden yksipuolisesti käyttöön ottama, pelkästään lukemalaskutukseen perustuva maksukäytäntö. Taustalla oli se, että sähkölämmittäjien sähkölaskut vaihtelevat merkittävästi vuoden eri ajankohtien välillä. Jatkossakin sähkönkulutus mitattaisiin tunneittain ja mitaustiedot olisivat laskutuksen perusteena. Uudistusta olisi se, että jakeluverkonhaltijalla ja vähittäismyyjällä olisi velvollisuus tarjota myös palvelua, jossa asiakas saisi halutessaan lyhentää vuotuista sähkölaskuaan tasasuuruissuissa erissä. Asiakkaalla voisi olla esimerkiksi eräänlainen sähkötili jakeluverkonhaltijassa, johon lukemalaskut kirjattaisiin ja, jota asiakas maksaisi tasasuuruissuina erinä. Myös sähkömarkkinadirektiivin kuluttajansuojaa koskeva liite 1 edellyttää, että asiakkaat voivat valita useista eri maksumenetelmistä. Säännöksen vaikutusta sähkömarkkinoilla ja sen suhdetta energiansäästöön tulisi arvioida muutamien vuosien kuluttua. Silloin voitaisiin arvioida uudelleen säännöksen tarvetta (HE 20/2013 vp).

Edellä mainitun hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä lopullisesta laista poistettiin eduskunnan talousvaliokunnan esityksestä pakollisia maksutapavaihtoehtoja koskevat maininnat. Talousvaliokunta katsoi, että hallituksen esityksen lähtökohta oli sinänsä perusteltu. Asian käsittelyn yhteydessä oli kuitenkin tullut esille, että pakollinen tasalaskutus saattaa edellyttää merkittäviä investointeja sähköyhtiöiden tietojärjestelmiin ja aiheuttaa hyötyynsä nähden suhteettomia kustannuksia. Samoin oli todettu, että tasalaskutusta käyttäviä asiakkaita on suhteellisen vähän ja heidän tarpeensa voidaan ottaa huomioon muillakin tavoin. Valiokuntakäsittelyn yhteydessä oli tuotu esille muun muassa mahdollisuus sähköyhtiöiden ja luottolaitosten väliseen yhteistyöhön, joka mahdollistaisi kustannuksiltaan kohtuullisemmat tasalaskutusta vastaavat ratkaisut. Jotta tasalaskutuksesta ei aiheutuisi turhia asiakkaiden maksettavaksi tulevia kuluja, talousvaliokunta esitti, että laskutussäännöstä muutetaan siten, että kuluttajien valinnanmahdollisuus edelleen turvataan. Valiokunnan mietinnön mukaan valiokunnan muutosehdotuksissa otettiin tasapainoisesti huomioon niin asiakkaiden, yhtiöiden kuin EU-sääntelynkin asettamat tarpeet. Muutoksenkin jälkeen kuluttajille tulisi tarjota erilaisia maksutapoja, mutta pakolliset maksutapavaihtoehdot poistettaisiin säännöksistä (TaVM 17/2013 vp).

Käsitellessään hallituksen esitystä HE 182/2014 vp, jossa ehdotettiin sähkömarkkinalain nykyisten 57 §:n 2 momentin ja 69 §:n 3 momentin siirtämistä samansisältöisiksi 57 a ja 69 a §:ksi, eduskunnan talousvaliokunta painotti, että eri maksutapojen tarjoamisen kannalta riittävänä ei voida pitää esimerkiksi sitä, että kuluttaja saa valita, maksaako laskun verkkopankissa vai muulla tavoin. Kuten valiokunnan aikaisemmasta mietinnöstä TaVM 17/2013 vp ilmeni, valiokunnan tarkoituksena oli turvata tasalaskutusta vastaavat järjestelyt. Valinnanmahdollisuuden eri vaihtoehtojen välillä täytyi näin ollen kohdistua siihen, millä tavalla käyttäjä voi tasata sähkölaskuista koituvaa kustannustaakkaa tasaisemmin kalenterivuoden ajalle (TaVM 23/2014 vp).

Energiavirasto on lausunnossaan todennut, että edellä mainitut eduskunnan talousvaliokunnan mietinnöt ovat sen käsityksen mukaan keskenään ristiriitaisia eikä niistä siten ole selkeäksi oikeuslähteeksi.

Energiamarkkinavirasto on 31.3.2014 antanut verkkoyhtiön laskutusjärjestelmän sähkömarkkinalain 57 §:n mukaisuudesta päätöksen 973/420/2013. Asiassa oli päätöksen mukaan kyse siitä, täyttikö Caruna Oy:n laskutusvalikoima voimassa olevan sähkömarkkinalain 57 §:n 2 momentin vaatimukset. Tutkintapyyntöön tekijän mukaan yhtiön ei voitu katsoa tarjoavan asiakkailleen vaihtoehtoja, koska e-laskua ja paperilaskua ei voida pitää sähkömarkkinalain 57 §:n tarkoittamina erilaisina maksutapoina eikä tasaerälaskua myöskään tarjottu yleisesti kaikille asiakkaille. Energiavirasto on päätöksessään katsonut, ettei uuden sähkömarkkinalain 1.9.2013 tapahtunut voimaantulo aseta verkonhaltijoille yleistä lakisääteistä velvollisuutta tarjota tasaerälaskua yhtenä maksuvaihtoehtona. Tutkintapyyntöön tekijä on 3.6.2014 valittanut

OIKEUSKANSLERIN VIRASTO

Energiaviraston päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen, mistä saadun tiedon mukaan asia on vielä vireillä diaarinumerolla 03389/14/7205. Kun Energiaviraston päätöksen lainmukaisuus on pyritty saattamaan Helsingin hallinto-oikeuden ratkaistavaksi ja asia on siellä vielä vireillä, en ryhdy ainakaan tässä vaiheessa arvioimaan Energiaviraston menettelyä kyseisen yksittäisen päätöksen antamiseen liittyen.

Arvostellette kantelussanne myös lainkirjoittajaa ja pyydätte oikeuskansleria ryhtymään toimiin, jotta sähkömarkkinalain 57 §:ää tulkittaisiin oikein. Oikeuskansleri ei ole toimivaltainen puuttumaan siihen, miten eduskunta käyttää lainsäädäntövaltaansa. Oikeuskansleri voi kuitenkin ottaa kantaa lainsäädäntöasiaan valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain oikeuskanslerin aloiteoikeutta koskevassa 7 §:ssä säädetyissä rajoissa. Pykälän mukaan oikeuskanslerilla on oikeus tehdä ehdotuksia säännösten tai määräysten kehittämiseksi ja muuttamiseksi, jos valvonnassa on havaittu niissä puutteita tai ristiriitaisuuksia taikka jos ne ovat aiheuttaneet oikeudenkäytössä tai hallinnossa epätietoisuutta tai eriäviä tulkintoja.

Kun sähkömarkkinalakiin jätettiin eduskunnan talousvaliokunnan esityksestä ottamatta hallituksen esityksessä ehdotetut pakollista tasalaskutusvaihtoehtoa koskevat säännökset, mutta talousvaliokunta on toisaalta mietinnöissään TaVM 17/2013 vp ja TaVM 23/2014 vp viitannut tasalaskutusta vastaavien järjestelyjen turvaamiseen, lainsäätäjän tarkoitus on jäänyt osin tulokinnanvaraiseksi.

Saatan oikeuskanslerinvirastoon saapuneista kanteluista ja Energiaviraston lausunnossaan toteamasta ilmenevän sähkömarkkinalain maksutapoja koskevien säännösten tulokinnanvaraisuuden työ- ja elinkeinoministeriön tietoon.

Jäljennös tästä vastauksesta lähetetään tiedoksi Energiavirastolle.

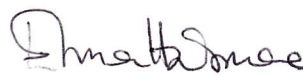
Kirjoituksenne liitteet palautetaan ohessa.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Kimmo Hakonen

Nuorempi oikeuskanslerinsihteeri

Elina Halimaa

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
